

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(14:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1919, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 6
Juni

Prenumerationspris:
1:80 pr helt år, 90 öre pr halvt
och 45 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 15 öre.

Redaktör:
JULIA STRÖM-OLSSON
Birger-Jarls-gatan 116, III
Allm. Tel. Vasa 16 26.

Morgonbris' expedition:
SIGNE WESSMAN, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidan pris 20 öre pr mm.

1919

Svenska kvinnors rösträttsseger.

Vi stå vid målet. Äntligen hava riksdagens såväl andra som första kammare erkänt kvinnornas jämställdhet med männen. Äntligen kan allt det arbete, som kvinnorna ägnat åt sina rösträttsorganisationer, frigöras för annat mer direkt produktivt arbete.

Det var 1902 eller för nu 17 år sedan vi började att organisera oss: att sluta upp i föreningar, att hålla möten, fatta resolutioner, uppvakta regeringen, kritisera riksdagsdebatterna om kvinnlig rösträtt, hålla föredrag, hålla föredrag igen, åter och åter anordna möten. Vi kunna lyckönska varandra att vi hållit ut i detta ganska strävsamma arbete och att vi hållit samman från olika partier inom samma förening — vår landsförening för kvinnans politiska rösträtt, som nått fram till att omfatta ej mindre än 200 lokalföreningar. Vi veta emellertid att denna förening ej hade kunnat känna sig stå på så fast grund om icke de olika par-

tierna bearbetats för vår medborgarrätt. Ej minst hava de socialdemokratiska kvinnorna därvid nedlagt ett vaksamt och ihärdigt arbete. Med stolthet kunna de ock fastslå att de sade sin mening öppet inom sitt eget parti även på den tid då de socialdemokratiska representanterna såsom grupp i riksdagen ej ansågo att tiden var lämplig för att framföra kvinnorösträtten i riksdagen.

Det var en apirdag 1902 som det första offentliga mötet hölls för kvinnans rösträtt. Vi minnas att Folkets hus var lokalen och att som inbjudare stodo kvinnor från olika arbetsområden. Samtidigt hade Fredrika-Bremerförbundet anordnat ett mer slutet möte. I riksdagen hade väckts av Carl Lindhagen den första motionen om kvinnans rösträtt vid det denna vår begynnande nyupptagna arbetet. Frågan hade ju i riksdagen legat nere sedan Borgs motion 1884. På två veckor samlades en ganska

ansenlig anslutning från kvinnorna till Lindhagens motion. En sammanslutningskommitté från Folketshus-mötet och Fredrika-Bremer-förbundsmötet utarbetade förslag till den första rösträttsföreningen. Denna bildades i Stockholm den 4 juni 1902. Redan 1903 i mars kunde landsföreningen starta; densamma räknade, huvudsakligen som ett resultat av Ann-Margret Holmgrens nitiska arbete, 23 lokalföreningar vid 1903 års slut.

Må vi vidare påminna oss den första motionen i första kammaren av hr C. A. Sjöcrona år 1904, konstitutionsutskottets tillstyrkan av skrivelse med begäran om utredning 1906, vilken tillstyrktes även av första kammaren, den första stora masspetitionen av 142,128 kvinnor 1906. Så de olika motionerna i riksdagen 1907, 1908, 1909 och 1911. Så kommer den första k. propositionen om rösträtt och valbarhet för kvinnor 1912, som bifölls av andra kammaren

men avslogs av första kammaren, konstitutionsutskottets tillstyrkan av riksdagsmotioner 1914, vilken ävenledes bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren. Vidare 1914 års namninsamling, som var undertecknad av 351,454 kvinnor. Så kom år 1917, då konstitutionsutskottet till skillnad från 1914 avstyrker årets riksdagsmotioner: reservation av liberala och socialdemokratiska medlemmar av utskottet, vilken stöddes av andra kammaren. Regeringsproposition om kvinnlig rösträtt framlades åter 1918, vilken bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren.

Så till sist i december 1918 i samband med den stora kommunala författningsändringen avgav första kammaren sin försäkran om att den icke längre hade något att invända mot kvinnans politiska rösträtt och valbarhet. Den 24 maj 1919 vunno svenska kvinnor sin rösträttsseger utan att ens i första kammaren någon röst höjdes till protest.

För oss rösträttskvinnor har det således varit ett intensivt arbete dels för att organisera kvinnorna, dels för att få på vår sida icke bara enstaka rättvisa förespråkare bland riksdagsmännen inom de olika partierna — dessa första kommo för övrigt av sig själva — utan att också få med partierna. Det dröjde några år innan socialdemokrater och liberaler stödde oss och ännu många år innan högern vågade sig på kvinnorösträtten.

Må vi emellertid vid detta tillfälle påminna oss även det arbete som föregick 1902, det ej mindre viktiga arbete som slutligen ledde till, att vi organiserade oss. Vi se Fredrika Bremer så helt hängiven, så oförtröttlig, så stilla samlad i sin uppgift att förbereda den nya tiden för kvinnorna. Vi se dem alla arbetande i hennes fotspår. Vi se kvinnorna alltmer såsom självförsörjande, vi se dem också snart organiserande sig genom att lära sig vissa yrken eller genom organisation: lärarinorna, telegrafisterna, de första arbeterskorna inom arbetareorganisationerna, vid universitetet studerande. Vi se mödrar och döttrar inom hemmets värld med den bestämda övertygelsen uttalad eller i hemlighet thyst, att kvinnorna ha rätt att arbeta även på andra arbetsområden än hemmets och att delta i det offentliga livet liksom männen.

Det låg mera skimmer över det politiska livet och dess innebörd på 1800-talet, mera tro på att det var något angenämt, ja, nästan något roligt att delta däri. Synen på detsamma har nog nu blivit åtskilligt mera nykter och realistisk. Det beror väl närmast dels på att de politiska striderna blivit med åren intensivare, att arbetet inom kommunen och riksdagen måst force-rats för mången till överansträngning. Dels också därpå att kvinnorna under det allt noggrannare sätt på vilket de följt riksdagsarbetet under sin långa

organisationstid fått en ganska påtaglig kännedom om det politiska livets vansklighet för att icke säga stora brister.

Om dessa brister blott bestått i att männen sveko oss såsom de ju faktiskt gjorde det, socialdemokraterna och liberalerna 1906, högern ända till den märkliga månaden i vår kvinnohistoria december 1918! Nej, det var mycket värre än så. Det tycktes vara nödvändigt att kompromisserna följde det politiska livet åt. Vilken stark ovilja kände vi icke mot detta. I riksdagsarbetet framfördes icke blott sakskalet utan ock mycken personlig antagonism. Och det gick så krypande långsamt. Varför löstes icke de stora sociala problemen?

Allt detta sågo vi mer eller mindre klart, fruktansvärt klart dock många av oss, och dock stodo vi kvar i våra organisationer och vi strävade som styrelsemedlemmar, anordnare av möten och allt detta ganska prosaiska, som hör föreningslivet till. Och det rubbade icke vår övertygelse och vårt mål, när man sade till oss: "Men ni, som förstå att i det politiska livet ligger så mycket sönderslitenhet och så mycken prosa, ni skulle väl kunna fatta, att det är för er egen skull, för er egen lyckas skull vi vilja, att ni icke skola ha rösträtt."

Men se, det var så att vi ville även vedermodorna. Vi höllo i, icke blott med vedermodorna under arbetet utan under medvetandet av, att målet vi trädde efter, det var också vedermodor.

Och nu stå vi vid målet. Nu blir det att arbeta i fortsättningen, arbeta på, i den mån det politiska livet ger möjlighet därtill, för uppbyggandet av ett nytt samhälle. I dagarna har Ellen Key i "Rösträtt för kvinnor" gjort en gripande vädjan till oss att vi inom det politiska livet varken skola kompromissa med våra egna samveten eller fordra så av andra. Ellen Key hoppas, att kvinnorna skola bilda ett oberoende parti. Kanske en del komma att göra detta, men de flesta komma och måste helt naturligt sluta sig till redan befintliga partier. Men just inom våra egna partier kunna kvinnorna bidra till en ny politisk anda: fördjupning, tanke- och yttrandefrihet, mod att säga sin mening.

När vi nu stå vid målet är det gott att veta av vedermodorna så att vi inte träda in i arbetet med för stora illusioner om vad som kan uträttas med det parlamentariska livet. Men på samma gång åligger det oss att i allt vad på oss beror tillföra politiken en ny och heligare anda.

Anna Lindhagen.

Socialstyrelsen tillstyrker statsbidrag åt L. K. P. R.

Socialstyrelsen har avgivit yttrande till regeringen över en framställning från landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt angående statsbidrag. Under den nuvarande övergångstiden, då kvinnan äger att utöva samma poli-

Framtidens kvinna.

I dagar som gått och i år som förrunnit, som gömts och förglömts uti tidernas natt, har alltid din plats i det tysta du funnit och alltid förglömd och förskjuten du satt. Man såg i ditt väsen en vekare stängel än den, som var växt att stå stormen emot, och än som en kärlekens blidaste ängel du skulle försona all klagan och knot.

I hemmet din värld var fördold för de många men öppen och vid för de få och dig själv och ofta du satt under timmarna långa och lyddes till bruset från tidernas älv. Du såg hur de väldiga vägorna höjdes och stormade fram och förkrossade allt men också hur även de starkaste böjdes och tvingades byta och ändra gestalt.

I hemmet din lycka och glädje du funnit hos barnet, som fostrades upp i din famn, och många och härliga segrar du vunnit i denna din kärleks oändliga namn. Du lärt dem de första och stapplande stegen och fostrat dess själ för en ljusare tro och följde dem sedan till rätta på vägen, som alla skall vandra till framtidens ro.

Så gäller din kamp i de kommande tider rättfärdighetstanken och sanningens sak, väl skall du få möta på motstånd och strider i fattigmanshus som i höga gemak. Men bojan är bruten och lyftad är vingen och uppåt mot rymden nu färden skall gå och tanken du tänkt skall förkrossas av ingen och ingen din röst skall till tystnad förmå.

Så ser jag dig, framtidens stridande kvinna, bestörna det gamlas föråldrade borg, och segern den skall och den måste du vinna, du kan ej förgås i elände och sorg. Ditt hjärta har tänts av den heliga flamma som innerst därinne i själarna bor och kvinnan skall alltid förbli densamma hon alltid har varit som maka och mor.

Joel Ljungquist.

tiska rättigheter som mannen utan att dock genom statens försorg eller genom praktiskt deltagande i allmänna värv ha beretts tillfälle att inhämta insikter på området, synes det enligt socialstyrelsens förmenande fullt befogat, att staten ekonomiskt stöder en enskild sammanslutning, som framgångsrikt strävar att fylla denna brist, givetvis under den förutsättningen, att undervisningsverksamheten bedrives i strängt objektiv anda utan något subjektivt ställningstagande till olika partipolitiska åskådningar.

Beträffande villkoren för statsunderstödet åtnjutande anser styrelsen att bestämmelserna rörande anslag till centralförbundet för nykterhetsundervisning böra vara förebildliga. Sålunda synes närmast en religiös propaganda eller ensidigt partipolitiska framställningar vid landsföreningens föreläsningar och undervisningsarbete böra förbjudas. Vidare synes det villkoret böra uppställas att landsföreningen för ifrågavarande verksamhet från annat håll erhåller tillskott till minst en tredjedel av statsbidragets belopp.

Litteratur.

Ellen Key: *Rahel Varnhagen*. Bonnier.

Denna boks syftemål är, säger förf., ett försök att ge en bild av "den största kvinna judendomen frambragt", för henne tillika "den största kvinna Tyskland kan kalla sin dotter".

För att i en kort anmälan få fram det hos denna personlighet mest karaktäristiska, d. v. s. det som boken själv syftar till, må detta anförande ur ett brev från Rahel till Varnhagen, hennes man, här lämnas: "Jag skulle verkligen vilja råda dig att vara helt dig själv, att arbeta riktigt i yppighet och froseri, att rätt besinna dig på dig själv och att skriva, som vore du ensam i världen eller åtminstone som talade du ett språk för dig ensam här på jorden och först måste avvakta, ifall några andra skola komma, som tala detsamma."

Om vi, svensk ungdom, ha att hämta något värdefullt här eller ej beror helt säkert på den grad av längtan efter rik personlighetsutveckling först och främst, som vi möta verket ifråga med.

I den dräkt upplagan här framträder var verket ursprungligen adresserat till tysk publik och har i Tyskland vunnit stor framgång. Här kunde också vara på sin plats betona den stora spridning Ellen Keys arbeten överhuvudtaget fått i Tyskland i motsättning till här hemma — Barnets århundrade i all synnerhet m. fl. före den här åsyftade, *Rahel Varnhagen*.

Boken kunde med skäl bli nämnd ett kärleksverk. Det har vuxit fram, organiskt och levande och kommer att leva och verka där det når fram och blir mottaget med samma sinne, varur det skapats. Det är ej ett vetenskapligt arbete i vanlig bemärkelse, men lika samvetsgrant som vetenskapsmannen av rang går tillväga, när han forskar eller vill dolge oss sina forskningsresultat, synes förf. gått till väga, när hon samlat in sitt material och här har varit mycket att hämta (Rahel-litteraturen är av större omfattning än den oinvidde tror). Hon kallar det ett porträtt rätt och slätt och mycket träffande. Det gäller att se. Då står det med ens klart för en, vad som är livslinjen hos Rahel, ja även hos många andra henne närstående personligheter, som vi lära känna — hennes ställning till Goethe det ej minst intressanta — och den sålunda seende kanske under tiden fått hjälp att draga upp de första konturerna till sin egen livslinje. Det blir en oersättlig vinst och han är förf. av hjärtat tacksam för porträttet. Och strålande, starka och rena framtidsbilder, personligheter-karaktärer är det vi ungdom vilja se upp till. De som hålla idealet högt, men på samma gång förstå "den enkeldes" ställning, den är det vi se upp till med hänförelse och beundran.

En amerikansk skolkvinna.

Amerika har att uppvisa ett stort antal kvinnor, vilka bekläda framstående ämbeten och befattningar. Särskilt på pedagogikens område är detta fallet.

Ett av de mest kända kvinnonamnen på detta område är f. skolsuperintendenten i Chicago, *mrs Ella Flagg Yong*, som avled i Washington lördagen den 26 oktober 1918.

Denna kvinna måste ha varit en rätt egendomlig karaktär. Hon föddes den 15 jan. 1845 i Buffalo, N. Y. Då föräldrarna, medan hon ännu var helt ung, flyttade till Chicago, följde hon med dit. Redan då visade hon stort intresse för pedagogik. Det berättas, att hennes käraste lek under barndomsåren var att få samla en mängd barn kring sig och leka skola.

I våra dagar, när en människandoms international är under bildande — som andlig motsvarighet till ett nationernas förbund — (Rolland har ju gått i spetsen för det förra som *Wilson* för det senare), när en *Nicolai* med glödande hänförelse visar hän på det faktum, att vi på allvar måste känna oss som delar i en levande organism, i detta hela, som Europa först och främst bildar i kulturellt som geografiskt hänseende, då kanske det ej heller är för tidigt betona, att vägen till medvetande och klarhet över dessa och hithörande frågor är intimt förbunden med personlighetens målmedvetna fostrande, att en själens renässans är att förvänta efter all den själsdödande fostran, som bedrivits och delvis än bedrivs överallt på de mest olika områden av mänsklig utveckling. Meningarna kunna vara delade om orsakerna till världskatastrofen, men om bästa sättet att avhjälpa all den okultur, som än vill bygga vidare på det gamla och överlevda, få vi ej stå i strid man mot man, parti mot parti. Det måste, som *Rolland* säger, kämpas "en helig strid med rena vapen". Målet är: den uppväxande ungdomens personlighetsdanning.

Ellen Key har all vaken ungdoms örande ungdom som vill taga del i tidens stora frågor, men som först och främst vill dana sitt eget liv så, att det blir uttryck för något eget värdefullt, som i sin ordning har värde för det hela. Hon hatar partimakeriet och det personliga, det ytliga. — Detta var något en åskådare av ovannämnda porträtt av *Rahel Varnhagen* helt omedvetet kom att tänka på. Ty faktum är: den som läser boken, lär både känna den stora tyskan och den stora svenskan, teckningens föremål och tecknaren själv. Vi ha gjort bekantskap med två lika betydande kulturpersonligheter och äro fyllda av tacksamhet mot bägge.

G. A.

Någon särskild utbildning hade hon ej råd att skaffa sig. Hon genomgick folkskolan. Vid 17 års ålder, år 1862, utnämndes hon dock, trots detta, till skollärarinna.

Det visade sig att valet var gott. Hennes undervisning hade sådant resultat, att hon väckte sina överordnades intresse och inom pedagogiska kretsar fick hon ett synnerligen gott namn. Energisk och målmedveten, som hon alltid förblev, var pedagogiken för henne inte bara ett levebröd utan helt enkelt en livsfråga. I sin undervisning använde hon sig av sina egna metoder och det påstås, att bland barnen i hennes skolor rådde en fullständig tävlan att inhämta kunskaper.

1899 hände det otroliga, som kom till och med den amerikanska pedagogiska världen att bli förvånad. Presidenten vid Chicagouniversitetet, *Harper*, erbjöd henne professuren i pedagogik vid universitetet. Måhända var det inte så mycket erbjudandet — sådant är man van vid i Amerika, där dugligheten är det man i första hand fäster avseende vid — som hennes sätt att avböja detsamma, som väckte en sådan förvåning. Hon svarade ordagrant: "Jag har ingen doktorsgrad själv och jag vill ej undervisa dem, som studera till en högre grad än jag har själv."

Svaret är karaktäristiskt för henne. Plikttrogen, arbetsam som en myra, enkel och tillbakadragen hade hon ytterst litet självförtroende.

Bland kamraterna inom lärarkåren väckte naturligtvis detta svar förvåning och hennes närmaste vänner gjorde allt för att förmå henne att ändra åsikt och antaga utmärkelsen.

Slutligen lät hon också beveka sig därtill, dock endast med villkor, att hon först fick taga doktorsgraden själv. Hon började också resolut bereda sig därtill och avlade efter någon tid sin grad med glans, varefter hon tillträdde den nya, krävande befattningen, som hon skötte med samma intresse och omsorg som hon förut visat som lärarinna.

År 1909 kom en ny utmärkelse. Hon utnämndes, trots sina ängsliga protester, till superintendent över Chicagos skolväsende, en befattning, så ansvarsfull och krävande, att den endast får beklädas av de förnämsta pedagoger, som kunna uppletas. Vad en dylik befattning innebär, kan man göra sig en svag aning om, när man betänker, att innehavaren skall utöva överinseende över 6,000 lärare och 300,000 skolbarn. Läger man så därtill, att hon vid utnämningen var 64 år gammal, så förstår man, att arbetsbördan måste bli väl stor. Några år höll hon tappert ut, sedan måste hon söka tjänstledighet för att vila upp sig.

Under en tids vistelse i Washington avled hon i influensa, 73 år gammal, efterlämnande ett minne, som sent skall förblekna i det amerikanska skolväsendets historia.

Ernst J. Lundqvist.

Unga röster.

Dessa ljuda starkast ur gravarnas tystnad. Under livet skilda stämmor tala efter döden samma språk. Folkens begravna framtidskraft höjer överallt samma anklagelse. Domens ord gå från östan till västan. Här väjes icke för ett fällande "skyldig" åt vänster som åt höger, mot det röda kriget inom folken som mot det under fosterlandets fanor förda mellan dem.

Den ungdom, som överlevat är mäkt av kriget, hungersnöden, pesten, de tre mordänglar, dem historien visat såsom oskiljaktiga. I krigslanden gå nu de unga stympade till kroppen eller för-mörkade till själen eller nedsjunkna i säregna slöhets- eller vildhetstillstånd. Nöjestörsten är ett bland de många tecknen på den själsslapphet, som följer efter en tidigare högspänning intill bristandets gräns.

Som friska blomstånd på en brandtomt lysa dock enstaka grupper av ungdom. Dessa ha lyckats rädda sina själar ur de helveteslägor, som hotat förgöra dem. Unga människor, som ännu hoppas. Men icke på enskild lycka. Utan på den lyckan att utgjutas så som en gång alabasterkärlet tömdes över Jesu vandringströtta fötter. De vilja tjäna vad de förnummit såsom högre än sig själva och det nu lidande släktet. De vilja tjäna **framtidens gudamänniska**. Först genom att omvända sig själva till nya människor. Sedan genom att göra jordelivet till ett allt högre tempel för denna nya andakt, gudsmänniskoblivandet.

Man kan giva denna nya gudstjänst ett annat namn: **gudaskapandet**. När vi insett, att vi intet känna om Gud annat än vad vi inom oss själva eller hos andra själar förnimma; att alla hans gestalter varit människodanade, alla hans egenskaper människodiktade, då börjar den sista, stora och sanna andakten. Den då släktet slutligen gripes av den trosvisheten att själv vara det ämne, ur vilket Gud skall danas genom andaktsdarrande händer.

Vad Gud är inom oändligheten, veta vi icke. Men vi se, att han här på jorden får liv och anda, makt och kraft endast i den mån vårt släkte — inom de enskildas själar och inom de yttre villkor, som betinga denna inre tillvaro — **förverkligar honom**.

Den eviga striden mellan Gud och

Satan är en djupsinnig myt, som omsluter den eviga sanningen: att den jordiska tillvaron har sin innersta mening i att övervinna hinder efter hinder, på det att Gud i oss må uppstå. På annat sätt har Gud aldrig uppenbarat sig för människan. Endast i och genom de verk, dem naturen omkring henne och naturen inom henne danar, ana vi det ovetbara.

De enskilda och släktet hava hela jordelivets tyngd, nöd och synd att befria sig från. Långa tider kan Gud synas alldeles fjärran. Men han är endast förborgad. Efter förmörkelsen i den enskildes eller i folkens liv komma åter benådade tider, då enskilda eller hela släktet uppenbarar honom. Annorlunda visar han sig aldrig. Vi se guda-dragen skymta i det block, där tidsålder efter tidsålder mejselföraren arbetar. Denne är vår egen helige **and e**.

*

Än i det ena landet än i det andra höres nu stilla stämmor, som förkunna det medvetandet: att kriget och allt dess väsen varit den sista förtvivlade kampen mellan det förgångna och det tillkommande. Hör nu en av dessa unga tala:

Kriget var ett offer som ett släkte, med sin rot i det förgångna, bragte detta förgångna, hos vilket man icke kunde eller ville se förgängelsens spår. Kriget, även i dess stunder av det högsta offer- och hjältemod, var endast en döds-kult. Den nya ungdomen anser sin högsta andakt vara att leva för de nya, stora målen, icke att dö för dem. De överlevande unga förneka ej det stora i det förflutna. Men de vilja icke vända sin väg mot detta förflutna. De vilja skapa nytt. Sådana begrepp som ras, stat och nation bli för dem underordnade värden. Det personliga blir det högsta. Men icke det personliga i dess lilla, själviska mening. Denna "individualism" är den mest idéfattiga av alla. Det personliga, åt vilket denna nya ungdom vill skaffa seger, är motsatsen till den andelösa organisation, reglementering och disciplinering, som är lika idélös antingen den kallar sig kapitalistisk eller socialistisk, nationell eller internationell. Denna nya ungdom vill väcka ett nytt medvetande om livet. Den vill tända hos den enskilde idén om en uppståndelse för människan. Alla yttre former, fördrag och maktutjämnningar beröra endast yttersidan. En verklig revolution måste stå i den nya levande idéns tecken.

Denna nya idé är tanken om den nya människan. Denna idé har en sådan makt och en sådan ödmjukhet, är så oerhörd och så blygsam, att intet skall kunna motstå den. Endast ur denna idé stiger den verkliga tron på gemensamheten. Endast i denna idé tjänst komma vi till verkligt medvetande om livet. Denna idé är en av de eviga. Ty den är av dem, som alltid förbli framtid, en i vilken aldrig gårdagens förgänglighet utan endast morgondagens handling samlar sig. Icke ens bland nutidens krigsmärkta ungdom är flertalet gripet av denna tro på den nya människan och hennes uppståndelse. Men dessa få skola bli flera. Ty de andra skola se att denna idé skänker en livslång arbetsglädje. Bortom vårt eget liv sträcker den sig såsom för oss ouppnåelig. Men just därför får den livets och rörelsens eviga kraft.*

*

Denna nya tro på den nya människan såsom en möjlighet, vilken steg för steg blir verklighet, kan uttryckas genom att omvända den gamla läran. Tron på Guds enfödde son såsom världens frälsare från Guds straffdom är övervunnen. Vi tro att Gud är bunden i jordens villkor och att det är människans frälsaruppgift att frigöra honom ur hans bundenhet. Först inom själen själv. Men därunder även ur hans bundenhet inom den värld, människan gestaltat.

Guds "återlösning" sker omedvetet i och genom hela utvecklingsförloppet. Medvetet — och i religiös mening, såsom "gudstjänst" — sker det i och genom alla de, som hän-giva sig åt sin heliga andes lednin. Dessa finnas inom alla folk och alla religioner, men klarast målmedvetna voro de städse inom morgonlanden. Nu under världskriget hördes dock deras stämmor även inom västerlanden. Den som lyssnat förnimmer: att det icke är om kristendomens nyfödelse utan om en ny religions födelse, som tidens djupaste längtan talar.

Det eviga i kristendomen är Jesu-domen. Denna skall flytta in i den nya religionen. Men det förgångliga i

* Från * * * till * * * är en fri sammanfattning av det uttalande, som en grupp av dessa unga utsänt genom sin på olika språk framträdande tidskrift *Das Wort*, vars utgivningsort är Holland, Haag Laan V. N. O. Indie 238. Adressen uppgives här, ty dessa unga vilja gärna träda i växelverkan med likasinnade ungdomar i alla land.

Våra kvinnliga stadsfullmäktige.

Några insända namn och data.

Anna Östlund,
Eskilstuna.

Alma Olsson,
Eskilstuna.

Ester Bäckman,
Eskilstuna.

Anna Lindgren,
Eskilstuna.

Agda Adolfsson,
Grängesberg.

Anna Widén,
Hällby.

Anny Bengtsson,
Halmstad.

Disa Västberg,
Sundsvall.

Anna Larsson,
Sundsvall.

Teres Olsson,
Torsdalen.

Disa Västberg, Sundsvall, född den 17 maj 1891. Tidigt intresserad i arbetarrörelsen. Ordf. i Sundsvalls soc.-dem. kvinnoklubb sedan 1917 och i Medelpads soc.-dem. kvinnodistrikt från dess bildande 1917. Nyvald stadsfullmäktig och suppleant i landstinget.

Anna Larsson, Sundsvall, född den 12 jan. 1880, medl. av klubben sedan 1909, suttit ordf. i 4 år. Deltagit i fattigvården som värdare. Är medlem av kvinnorådet och interimsstyrelsen för tekniska yrkesskolan. Nyvald stadsfullmäktig.

Inom Lunds soc.-dem. kvinnoklubb äro valda till stadsfullmäktige klubbens ordf. Hanna Petersson och kassör Selma Tellander samt Karolina Pettersson. Dessutom ingick som stadsfullmäktig handskömmerskan Johanna Lindeblad, uppsatt av handsmakarefackföreningen (ej medlem av klubben).

I Grängesberg har valts Agda Adolfsson som kommunalfullmäktig. Ensam kvinna från socialdemokraterna.

Agda Adolfsson är född på Gottland 1879, där hennes fader var lantbrukare. Utexaminerades från Kalmar lärarinneseminarium våren 1903 och tillträdde på hösten samma år den folkskolläraryrkesbefattning i Grängesberg, som hon fortfarande innehar. Gift sedan 1911. Fru Adolfsson har sedan många år deltagit i nykterhetsrörelsen samt är en av

kristendomen skall övervinnas likavisst som denna en gång övervann det förgängliga i hedendomen.

Ellen Key.

(Ur Allsegraren II, en under arbete varande bok.)

Hanna Petersson. Selma Tellander.
Karolina Pettersson. Johanna Lindeblad.
Lund.

förkämparna för den kooperativa kvinnogillerörelsen, är livligt intresserad av det kommunala arbetet, och bekläder sedan 1917 sekreterarebefattningen i Grängärde dispensnämnd, är sedan 1918 barnavärdsman för utom äktenskapet födda barn, för vilka fru Adolfsson är en talangfull talesman och har även personligen bevakat deras rätt inför domstol. Fru Adolfsson är dessutom länsombud för Sverges allmänna folkskolläraryrkesförening (S. A. F.); v. ordf. i Västerbergslagens krets-förening av S. A. F.; ordf. i Grängesbergs rösträttsförening (F. K. P. R.) och sekreterare i Dalarnas länsförbund av F. K. P. R. m. m.

I Torsdalens landsförsamlings kommunalfullmäktige äro invalda: Therese Olsson, medlem i Eskilstuna kvinnoklubb sedan dess bildande (17 år), ledamot i dess styrelse i många år, nu även medlem i Hällby kvinnoklubb.

Alma Widén, medlem i Hällby kvinnoklubb och ledamot av dess styrelse som kassör. Kommunalfullmäktig.

I Eskilstuna stadsfullmäktige invalda: Esther Bäckman, omvald, mångårig medlem av kvinnoklubben och dess styrelse; ledamot av livsmedelsnämnden, skolrådet och barnavärdsnämnden, suppleant i pensionsnämnden.

Alma Olsson, medlem av kvinnoklubben, kassör i kvinnogillet och suppleant i fattigvårdsstyrelsen.

Anna Lindgren, medlem av kvinnoklubben, sekreterare i kvinnogillet. Förut tillhört soc.-dem. ungdomsklubben i många år.

Anna Östlund, medlem i arbetarkommunen och F. K. P. R. Ledamot av fattigvårdsstyrelsen.

Amalia Eriksson-Almén, Långsele, född 1881. Ingick i soc.-dem. arbetarepartiet 1906. I år invald i fattigvårdsstyrelsen och kommunalfullmäktige i Långsele socken, Ångermanland.

Hanna Petersson, född 1870. Ordförande i Lunds soc.-dem. kvinnoklubb, har förut tillhört stadsfullmäktige och var dess första kvinnliga ledamot. Innehar sekreterarebefattningen för soc.-dem. kvinnoklubbarna i Skånes distrikt.

Johanna Lindblad, född 1868. Medlem av Handskömmerskefackföreningen i Lund, i vilken förening hon nedlagt ett mångårigt arbete. Nyvald.

Carolina Pettersson, född 1863. Medlem av soc.-dem. kvinnoklubben. Styrelseledamot av pensionsnämnd och fosterbarnsnämnd och tillhör styrelsen för sjukkassan Solid i Lund. Nyvald.

Selma Thelander, född 1881. Medlem av soc.-dem. kvinnoklubben i Lund. Nyvald.

Socialistiska utopier i forntiden.

För Morgonbris av Erik Hedén.

II.

Den första socialistiska utopin i världshistorien är Platons Stat. Detta faktum visar bättre än något annat, vad socialismen har för anor. Ty Platon är det mänskliga eller åtminstone det västerländska tänkandets första stora namn. Han har genom årtusenden varit en av mänsklighetens ledande andar. Ännu i dag, 2,300 år efter hans livstid, är han en av världens mest ledande och mest levande tänkare.

Det ej minst märkliga är att denne tänkare, som alltså skapat socialismen, är en den mest följdriktige idealist, som överhuvud kan tänkas. För honom ägde blott det andliga, idéerna, verklighet; allt kroppsligt var sken. Hans idealism ägde ock en utpräglad religiös, fast frisinnat och förnuftigt religiös, prägel. Platon är alltså ett stort och förebildligt vittnesbörd om att socialism och materialism ingalunda äro naturnödvändigt förenade.

Dock dylika vittnesbörd äga vi även från nutiden. Mera förvånande från vår synpunkt är en annan av Platons härskande egenskaper: denne store socialist var antidemokrat, högerman. Tillhörig en av Athens finaste familjer, bäraren av höga adliga anor, rik och omgiven av tidens högsta andliga och materiella kultur, var Platon av naturen bestämd att tillhöra Athens konservativa parti. Hans motvilja mot demokratin hade rikligen närts dels genom den dödsdom som det demokratiska Athen fällt över hans dyrkade lärare Sokrates, därför att denne "fördärvade ungdomen" med sitt fria fast idealistiska tänkande, dels genom den krigspolitik, särskilt gentemot Sparta, varmed Athens demokratiska ledning bragt staten till undergång. Platon, och även Sokrates' andra lärjungar, ägde överhuvud en stor förkärlek för Sparta, denna konservativa, fåtalsstyrda men icke despotiska, sparsamma och disciplinerade, halvkommunistiska storbondestat. Liksom tysken Marx skapade marxismen och tysken Bernstein revisionismen med stöd av iakttagelser från Englands sociala liv, så skapade athenaren Platon den utopiska socialismen med stöd av iakttagelser från Spartas samhällsinstitutioner.

Det närmaste syftet med Platons bok Staten — skriven i början av 300-talet f. Kr. — var ej att utforska samhället utan att utforska själen, ej att

skildra socialismen utan att skildra dygden. Men han hade funnit att den enskilda människosjälens och det stora mänskliga samhällets voro byggda på samma sätt. Den högsta dygden för den enskilde var ock den högsta samhällsdygden. Då nu samhället är större och därför mera klart synligt, mera åskådligt än den enskilda själen, så finner Platon det lämpligt att låta skildringen av samhället och samhällsdygden föregå skildringen av den enskilda själen och den enskildes dygd.

Vad är då dygden? Jo, svarar Platon som äkta hellen: dygd är harmoni! Harmoni mellan krafter. Mellan själens krafter hos den enskilde, mellan de samhälliga krafterna, d. v. s. de nödvändiga och nyttiga folkklasserna inom statslivet. Själens grundkrafter anser Platon vara tre: förnuftet, den högsta ledande, modet eller viljan, den verksamma utåtvända, samt slutligen det sinnliga begäret eller näringsdriften, den lägsta men för livsuppehållet nödvändiga kraften. Var och en av dessa själskrafter motsvaras inom samhället av en folkklass, som har sin särskilda uppgift. Näringsdriften motsvaras av näringsidkare, bönder och hantverkare, vilka tillgodose samhällets materiella behov. Viljan motsvaras av krigarna, vilka hava att hävda ordningen i staten och skydda den mot yttre fiender. Förnuftet slutligen motsvaras av filosoferna, vilka ensamma skola hava statens ledning i sin hand. Djärvt brytande mot all dittills rådande tradition vill Platon anförtro statsmakten icke åt bördens, icke åt rikedomens, icke åt militärmakten, icke heller åt den demagogiska skickligheten, utan åt visheten.

Bäst av alla statsformer är enligt Platon ett upplyst och frivilligt valt envælde. Han tänker sig, att om en filosof visar sig särskilt framstående, de övriga skola frivilligt lämna makten åt denne, så länge han lever eller kan utöva den.

Platons idealstat är den första kända socialistiska. Men den är icke helt socialistisk. Den lägsta (och talrikaste) klassen anser han alltför lågtstående för att bliva delaktig av socialismens höghet. Där skall privategendomen och den privata företagsamheten råda. Man får komma ihåg, att stordriften,

både det stora lantbruket och storindustrin, i Hellas och i hela forntiden var föga utbildad, ehuru den icke saknades. Men den lägsta klassen får visst icke behandlas orättfärdigt. Därför skall ett jämnt välstånd garanteras dess idkare. Ingen får vara fattig och ingen rik. Formen för den lägsta klassens ekonomiska liv blir alltså en okapitalistisk, statsreglerad privatdrift.

I de båda högre klasserna däremot skall socialismen eller rättare kommunismen fullt och strängt genomföras. Då dessa klasser ej direkt framalstra några nyttigheter utan leva på de varor, som den lägsta klassen frambringa, så är tydligen den Platonska staten icke byggd på produktions- utan på konsumtionsocialism. Varorna framställas av enskilde, men njutas (inom de högre klasserna) gemensamt. Därvidlag har Sparta varit hans förebild. Genom denna anordning, att just de högre stånden skulle leva ett särskilt strängt och enkelt liv, hade Platon borttagit maktens lockelse för alla dem som åtrå makten huvudsakligen på grund av de därmed förbundna materiella förmånerna.

Det är nämligen ingalunda något liv i lyx och komfort, som de högre stånden skola få leva. Platon föreskriver i detalj vad som är dem tillåtet och vad förbjudet. Han delade i hög grad antikens uppfattning om statens rätt att skriva lagar för den enskilde. De antika samhällena lade sig i och reglerade medborgarnas enskilda hushållning på ett sätt, som vi nutidsmänniskor skulle finna odrägligt. Platon föreskriver t. o. m. dieten för sina idealmänniskor. Enkla och naturliga rätter, särskilt grönsaker, frukt, bröd och Hellas' milda vin, skulle de få njuta, men kokkonstens utspekulerade läckerheter — vilka dock i Athen voro oändligt enkla i jämförelse med nutidens — förbjödos alldeles. Kött nämnes icke heller bland de tillåtna rätterna. Också klädedräkten skall vara mycket enkel, och på sommaren anses överhuvud kläder överflödiga. Detta gäller tydligen alla medborgare, ej blott de båda högre klasserna.

Även den andliga dieten skulle bli strängt reglerad. Mycken omsorg nedlättes på ungdomens uppfostran. Uppfostrans traditionella beståndsdelar voro i Hellas gymnastik, vari innefatta-

des all slags idrott, och musik, vari även innefattades poesi. Platon upptager båda dessa uppfostringsgrenar i sitt system. Gymnastiken (i hellenisk mening) skall naturligtvis särskilt idkas av krigarna. Musiken gillar han mycket, men han bannlyser alla förvekligande tongångar. Ifråga om poesin röjer han föga frisinne. Han gillar blott den ädla och direkt förädlade poesin. Den övriga portförbjudes. T. o. m. Homeros, Hellas' nationalskald, vilken Plato själv kände och älskade mer än de fleste, förklarades ovärdig att läsas i idealstaten, därför att han berättade så många fula historier om gudarna. Däremot lade Platon stor vikt vid vetenskaplig undervisning, särskilt matematisk och filosofisk. Den djupare vetenskapliga undervisningen var givetvis förbehållen filosofklassen.

Platons samhälle var alltså byggt på klasskillnad, ehuru varje slags ekonomisk överklass var utesluten. Hur skulle då medborgarnas fördelning mellan klasserna ske? Icke ville Platon låta de högre klassernas medlemmar väljas av alla medborgare, ty han tvivlade absolut på demokratins förmåga att välja de rätta. Icke heller kunde han låta bördan utan vidare vara avgörande; ty detta skulle dels lämnat för stort spelrum åt slumpen, dels framalstra klassegoism. Han sökte därför utfinna en tredje väg: ett naturligt-förnuftigt urval, bördan reglerad av den mänskliga tanken. Han föreskrev alltså, att statens ledare skulle övervaka parningen mellan män och kvinnor. De ädlaste männen skulle sammanföras med de ädlaste kvinnorna, och så hela vägen utför. De sämsta livsfrukterna skulle dödas; Platon upptager alltså det från Sparta kända bruket att utsätta undermåliga barn. Ledarna skulle se till, att jämt det lämpliga antalet barn avlades och tillätes leva, jämt ett sådant antal, att staten varken bleve för stor eller för liten. Föräldrarna fingo ej behålla sina barn, mödrarna fingo ej ens veta vilka barn som voro deras, äktenskap och familjeliv skulle överhuvud ej få förekomma, ty därmed följde kottierpolitik, ansåg Platon. Barnen skulle ammas och uppfostras på statens försorg, de visastes barn till filosofer, de starkastes till krigare.

Platon förordar alltså ett slags kvinnogemenskap. Lika radikal men mera mänsklig är han i sin övriga uppfattning av kvinnofrågan. Han hävdar nämligen kvinnans fullständiga likställighet med mannen. Det finns, so-

Roll: BONDHUSTRUN MANDA LAMÉTRIE.

cialt sett, ingen stor skillnad mellan man och kvinna. Kvinnan är väl i allmänhet svagare än männen, men det finns kvinnor, som äro starkare än många män. På samma sätt med visheten. Därför ville han giva kvinnorna fritt tillträde både till filosof- och till krigarklassen, blott de visade sig dugliga därtill.

Ett osympatiskt hänsynstagande till rådande bruk framträder däremot i Platons uppfattning av slaveriet. Han ogillade visserligen, att hellener gjorde hellener till slavar. Men bland de icke-helleniska eller, som han och alla hellener uttryckte sig, barbariska folken finge de gärna taga slavar. På samma sätt med kriget. Hellenerna finge ej härja eller bränna eller använda andra råa krigsbruk, när de stredo mot hellener. Men när de stredo mot barbarer, ginge det mycket väl an.

Allt som allt utgör således Platons statsideal en kompromiss mellan den höga idealismen i hans filosofi och den småaktighet, den hårdhet som så gärna åtföljer all politik. Men trots allt präglas det av en sådan lyftning, att lika visst som hans Stat är socialismens första medvetna upphov, lika visst har intet politiskt parti ett så nobelt ursprung som socialismen.

Kvinnornas högtidlighållande av rösträttsfrågans lösning.

Kristi himmelfärdsdag blev kvinnornas dag genom anordnandet av medborgarfester.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse hade arrangerat ett möte i Folkets hus A-sal på förmiddagen med Hjalmar Branting och Agda Östlund som talare.

Landsföreningen för K. P. R. hade på middagen möte i Auditorium med Selma Lagerlöf, Anna Withlock och Lydia Mattsson-Sager som talare, och på kvällen samlades de socialdemokratiska, liberala och moderata kvinnorna till gemensamt möte på Skansen. Stämningen var den bästa och förhöjdes genom ömsesidiga hälsningar, framförda av deputationer från rösträttskvinnorna och oss.

Agitera för
MORGONBRIS,
din egen tidning!

Reflektioner i spårvagnen.

Spårvagnsklockan ringer,
Regnet emot gatan slår,
Kanske att en plats Du får,
Om i tid Du springer.
Alla bänkar re'n besatta,
Plattform blåsig — full av solk,
Andfäddsarg Du går att fatta
Rum ibland Ditt Svenska Folk!

Lukt av slitna rockar.
Tärda anletsdrag, som stå
Hårda emot hårets grå
Fuktsvettsvåta lockar,
Eller näsor, blå och röda
Utav frost och sup och skolk,
Stundom utav brist på föda,
Skåda, Bror, Ditt Svenska Folk!

Se fysionomier, slöhetspräglade av slit,
Vågar Du att titta dit?
Lätting bland genier!
Slöhetsfyllda miner lysa,
Gnistra hatfullt som en dolk,
Överraskas Du att rysa,
Bror, inför Ditt Svenska Folk?

Grubblarorons fasor
Griper andlig tänkarprins,
Söker — om en utväg finns
Göra guld — av trasor.
Börjar att ett bålverk bygga,
Fritt från egennyttans smolk,
Som skall bliva till en brygga
Dig emellan — och Ditt Folk.

Gå däröver — skåda!
Varför magra händers id,
Ständigt färdiga till strid
För sin livskamps våda,
Skola offras, att Du sitte
Väl ombonad i Din holk,
Då Du kunde, blott Du gitte,
Strida för och med Ditt Folk.

I den mån Dig gåvan skänkts,
Bär Ditt strå till stacken,
Lätta ok för nacken,
Som förkrossad sänkts.
När Din broders Vål Du tjänar,
Då behöves ingen Tolk!
Hjärtevarmt Dig livet enar,
Med Ditt kära, Svenska Folk.

Vi hemställa till klubbarna att snarast behandla det utsända stadgeföreläggandet, välja ombud och insända motioner.

Det är av stor vikt att kongressen blir så representativ som möjligt, då beslut skola fattas i frågor, som äro verkligt avgörande för den socialdemokratiska kvinnorörelsen och dess verksamhet.

De redan inkomna motionerna visa också, att klubbarna fullt ut fatta betydelsen av denna extra kongress och de frågor, som där skola behandlas.

C. S.

Kvinnorörelsen i Norrland.

Undertecknad hade tiden 4 Mars till den 19 mars agitation i Gävleborgs län, varvid 17 platser besöktes i Hälsingland och 5 i Gästrikland. Alla möten med få undantag voro talrikt besökta, med 50 å 400 personer. Under denna agitation bildades i Hälsingland 4 nya klubbar samt besöktes 2 nybildade. Under några möten strax före denna agitation bildades klubbar av undertecknad i Bollnäs och Lottfors samt tillsattes en interimsstyrelse i Eidsbyn. De fyra nya klubbarna bildades i Hudiksvall, Iggesund, Söderhamn och Lervik. Förut funnos klubbar i Forssa och Ljusne, båda så gott som nya. På de platser där icke klubbar bildades anslöto sig kvinnorna till arbetarkommunen. På en del platser, t. ex. i Ljusdal och Hudiksvall funnos klubbar, som nu anslutit sig till vänstersocialisterna. De klubbar vi nu fått i Hälsingland båda gott för vårt partis framtida arbete. Medlemmarna äro intresserade och Hälsingbygden är trevlig mark att arbeta i. Mitt personliga intryck av hälsingarna är det angenämaste, och jag har sannerligen ingenting emot att fortsätta bekantskapen med dem. Jag är också övertygad om att våra hälsingeklubbar komma att visa sitt intresse för våra idéer och vårt arbete. Lycka till i kampen!

I Gästrikland besöktes som sagt 5 platser, varvid ett ståtligt möte hölls i Gävle med väl ett 400-tal besökare. Där finns en klubb förut, som nu beslöt återupptaga arbetet på fullt allvar. I Sandviken var mötet ordnat så tidigt som kl. 3 på e. m. Det blev besökt av cirka 300 kvinnor. En kvinnoklubb bildades, som genast i början fick, jag tror det var 125 medl. Kommissionärer för Morgonbris tillsattes på de platser där nya klubbar bildades.

Resultatet av agitationen var ju gott, och som jag hoppas hade det väl även sin nytta med sig för valen.

Sedan bar det iväg hemåt, där agitationsarbetet var i full gång. Sammanlagt har strax före och under agitationen här i Medelpad bildats 8 nya kvinnoklubbar, nämligen i Ånge, Matfors, Nedansjö, Vivstavarv, Finsta, Johannedal, Svartvik och Nyhamn. Vivstavarv-klubben fick i starten 74 medl. Talare ha varit undertecknad, fru Frida Höckert, Selma Nordlander och Anna Larsson.

Vi ha alltså här i Medelpad, detta lilla landskap, det minsta kanske i Sverige, ett kvinnodistrikt med 17 klubbar. Bara detta borde väl pigga upp er andra i Sveriges land att inte vara sämre. Under valrörelsen ha våra kvinnor bedrivit det mest intensiva agitationsarbete. Resultatet blev att vi satte in 2 kvinnor i stadsfullmäktige samt ute i byarna kvinnor i kommunalfullmäktige.

Valen äro över, men tro icke för det, ni kamrater ute i bygden, att vi därför få saligen somna av. Ni sägo, när ni nu gingo till val, hur bakom flötet ni voro. Än stunda strider i Sverige, än en gång, nej, flera gånger om, kommer hoppet att ställas till oss. Våra klubbar äro vår skola.

Nästa gång, kamrater, det är val, äro vi färdiga, då komma vi fram som en skara själv- och målmedvetna kvinnor och sätta pricken över i'et. — På återseende i det stora gemensamma arbetet. Med hälsning!

Disa Västberg.

Martha-föreningar.

I marsnumret av Morgonbris har fru Disa Västberg skrivit en artikel med denna rubrik och även uttalat sin önskan om diskussion i frågan.

Som inledare i den diskussion fru Västberg delvis refererat och varmt intresserad av frågans sociala betydelse vågar jag vördsamt anhålla om plats för följande inlägg. "Idén är fin", säger fru V. och därför är det med beklämning jag läser det "men", som senare följer, det misstrons gift, som senare med eller mot fru V:s önskan inlägges i artikeln.

Jag är inte en husmor från de burgna hemmen utan har som uppgift att hjälpa hemmen i dess fostran av de unga i hemmets sysslor. Genom detta arbete under en följd av år har jag blivit livligt övertygad om, att det för alla parter skulle vara gott om husmödrar kunde samlas till sakliga diskussioner och upplysande föredrag i husliga spörsmål och därigenom se dessa från en annan synpunkt än sin egen. För egen del anser jag mig ha fått många goda uppslag just av arbetarhustrur och känner många, som jag högt värderar.

I den skrivelse rörande Marthaföreningar, som jag föredrog vid ovannämnda tillfälle, nämndes att "verkliga stordåd utförts under kristiden i många hem". Fru V. frågar va r de utförts? Det bör väl vara tämligen självklart, att det är i de hem, där ekonomin ej kunnat följa den enorma stegringen i levnadskostnader, som stordåden utförts, vare sig det sen gäller arbetarehem eller medelklassens — de mindre löntagarnas — hem där husmoderns kamp med dyrtiden ofta varit så mycket hårdare, därför att en viss social ställning medfört ofrånkomliga krav i en del avseenden och husmodern därför fått slita utan tjänare "som en slav", även om hon själv ej skulle vilja vidkännas detta epitet.

Beträffande det yttrande av en mötesdeltagare, som fru V. refererar, har jag och flera såväl fru V:s kamrater som andra, som jag frågat, den uppfattningen, att fru V. missuppfattat detsamma. Damen ifråga är själv arbetarhustru och har med verklig ledsnad tagit del av fru V:s artikel. Hennes tal:s åsikt är den, att även en arbetarhustru skulle kunna offra av sin tid de stunder, hon behöver för att besöka en Marthaförenings möten och av dem ha större nytta, än hon eljes skulle ha av en fristund. Att "flera dagar i veckan skulle gå bort i onödigt prat" för en husmor är ju en orimlighet. En sådan husmor skulle nog, om hon finns, inte trivas i en Marthaförening.

Ju närmare vi lära oss förstå de samhälleliga problemens invecklade natur, dess mer skola vi inse, att deras lösning inte ligger hos en viss klass eller parti utan att de kräva allas förtroendefulla och vidsynta samverkan för sin lösning. I den andan skola Marthaföreningarna göra mycken nytta, men därför fordras också av dess medlemmar att sakligt och intresserat se bort från ett eller annat oklart yttrande och ha målet klart i sikte: H e m m e n s v ä l o c h t r e v n a d f ö r a l l a g e n o m a l l a s s a m f ä l l d a i n s a t s.

Laura Näsholm,

Kära Gunhild.

Så roligt att få ditt brev, tack. Ja, jag är något lat ifråga om att skriva brev och dock har jag så mycket jag vill resonera med dig om.

Du frågar, hur vi må. Jo tack, vad hälsan beträffar, kunna vi ej klaga; fastän spanskan går runt ikring, ha vi dock ännu sluppit undan.

De tankvärda saker, Du framför i ditt brev, giver form och uttryck för mycket av vad jag känt under den senare tiden. Vi hustrur måste verkligen allvarligt anstränga oss och skaffa oss tid och tillfälle att utveckla vår intelligens på andra områden och icke så som nu under den tryckande kristiden bara drus ned i matbekymmer och stök. Men jag vet ej, hur det kommer sig, jag liksom känner att vi gå emot en ljusare tid vad oss kvinnor angår. Genom den personliga kommunala rösträtt vi nu fått, ha vi ju fått ett stort politiskt inflytande, och jag har redan observerat hur många kvinnor liksom rätta på sig i känslan av sin medborgerliga betydelse. Du skulle ha sett farmor på valdagen! Gubbarna kommo förstås med råd och anvisningar i långa banor. "Behövs inte", sa hon. "Nog vet jag hur jag skall rösta och vem jag vill rösta på. Gå hellre och tag reda på alla sölkorvar till karlar, som, fastän de haft rösträtten under årtal, into ha ids använda den, utan låtit de rika sköta samhället, hur det bäst passat dem." Ja, den farmor, så länge jag har henne, kan jag prisa mig lycklig. Hon är icke bara så där småklok, som du vet vi alla kunna vara, men hennes tankar taga liksom längre sikt än vanligt folks. Ifråga om barnen är hon en skarp psykolog; hon förstår dem bättre än någon annan. När jag någon gång kommer till henne med mina bekymmer angående deras uppfostran, hör hon alltid på i tysthet, men sedan kommer hon med sina inlägg på ett sådant sätt, att det verkar som en djupare utläggning eller tillägg till vad jag framfört. Hon låtsas alltid, som om det naturligtvis är jag, barnens mamma, som är så klok, men i mitt innersta vet jag, att det är hennes kalvar jag plöjer med. Ja, du vet ju, hur präktig hon är; jag känner mig så trygg, så länge jag har henne.

Så roligt att ni fått en kvinnoklubb till stånd. Det våga vi ej tänka på här ännu. Du vet hur det gick; vi hade en för några år sedan, som gick sönder, tyvärr därför att inga kvinnor funnos, som kunde taga hand om ledningen. Men det skall icke ske en gång till. Vi äro en sju, åtta kvinnor här som hålla ihop och som äro fast beslutna på att en klubb ska vi ha, men — vi ska först skaffa oss en smula vetande, så vi kunna sköta den. Vi förbereda oss nu, ha möten en gång i veckan hos varandra i tur och ordning, och där försöka vi lära oss, hur organisationen skall tillgå och vilka frågor vi i synnerhet böra ta upp för att göra nytta bland våra kvinnor här. Och kan du tänka dig en sådan tur, vi ha fått två lärarinnor med. Det är just vatten på min kvarn, ty jag vill ovillkorligen att barnuppfostringsfrågan skall vara en av de förnämsta och viktigaste på vårt program. Arbetarehustrurna synda mycket mot sina barn i det avseendet. Jag menar naturligt-

Vår enda landstingsledamot.

Edit Sköld,
Oxie.

Edit Sköld, Oxie, född 1886. Medlem av partiet 1907 genom Malmö socialdemokratiska ungdomsklubb. Förestått Oxie kooperativa förening i sex år. Varit medlem av pensionsstyrelsen. Vald till medlem av Malmöhus läns landsting för Oxie och Skyttas härader. Partiets enda landstingskvinna.

vis icke att de försumma sina barn rent materiellt, visst inte. Mat och dryck få de nog vad de behöva, men det är, om jag så får säga, den rent andliga uppfostran, karaktärsdanningen, känslan för plikt och rätt m. m. som brister. Här råder i det hela en fruktansvärd andlig fattigdom bland mödrarna, men de äro ursäktade därför, att de själva fått så liten inblick i det som ligger utanför livets enklaste behov, så vi få icke förebrå dem deras brister. Men nu är det andra tider, vi kunna skaffa oss kunskaper och vi skola också göra det.

Jag måste sluta, brevet blir för långt. Men en sak måste jag ändå tala om: William, gubben min, och jag firade första maj i Sundsvall i år. Det är ju, som du vet, endast ett par timmars järnväg dit. Och vi längtade bägge efter att vara med i den stora demonstration där. Här i vårt samhälle skulle ingen demonstration vara, utan möte på kvällen.

Det var en storartad demonstration, och en sådan mängd kvinnor! Men det allra bästa var majtalet, ja, jag har då icke hört något så utomordentligt bra på många år. Och en sak grep mig in i hjärterötterna och det var då talaren berörde just det som jag så mycket tänker på. Det nya samhället, vi arbeta för, behöver nya människor, sade han. Krogens flitiga gäster, danslokalens sömniga ungdom, självsväldets och fräckhetens uppväxande släkte kan icke bära lycka med sig in i vårt nya samhälle. Därför är ju mödrarnas uppgift så stor, ty det är ju närmast vi, som skola dana de nya människorna genom barnen. Han sade många präktiga saker, ja, det majtalet har jag klippt, det ligger i skrivbordslådan bland mina skatter, och jag skall läsa det mer än en gång. Det var en härlig majfest. Jag känner mig tacksam och nöjd.

Skriv snart och låt mig veta, hur det går med alla planer. Jag skall försöka vara flitig att svara.* Farmor och barnen hälsa.

Elsa.

Litteratur.

Frida Steenhoff: Filippas öden. Wahlström & Widstrand.

Frida Steenhoff hör till dem, som vigt sin litterära alstring åt en otacksam sak. Den att sprida ett rent och klart och av all skev konvensans oförfalskat ljus över kärlekslivets mysterier. Det är en beundransvärd produktion i upplysningens och mänsklighetens tjänst hon har bakom sig — ända till ett trettiotal arbeten. Alla lika hängivna sanningen och trogna sitt syfte: att riva ner all falsk, oäkta grannlåt omkring detta ömtåliga problem. Författarinnan är också så varmt hängiven sin uppgift som reformator, att hon med fullt medvetande ofta offerar det konstnärliga för sanningens skull. Det har nog ingen tackat henne för — lika litet som man gjorde det med Fredrika Bremer den gången hon skrev Herta. Men det ges lagar, lika fullt, som ta ut sin rätt hos dem eller den som går seende genom livet antingen med konstnärssinnets visionära förnimmelser eller med reformatorns lugna, kloka ögon — eller ibland med båda!

Filippas öden är dock mindre tendens än den övriga alstringen. Det är ett livsöde, eller några om man så vill, som kärleken formar.

Boken börjar med att skildra barnet, dess lekar och föreställningsvärld och utveckling sedan till ung flicka och älskande kvinna. Miljön hos den gamle prästen-morfadern är fint och intressant tecknad och alltigenom sant och äkta verkar allt, som omger det gamla borgerligt gedigna hemmet, från vilket Filippa har utsikt över Klara gamla kyrkogård och Anna Maria Lenngrens grav.

Filippas öde blir till slut det för djupare kvinnonaturer ganska vanliga: lycka, olycka, sorg och kampen för resignation. Vad vore också livet utan lidandet. Och vad den människa, som icke mött detta livets ansikte, i vilket hon en enda gång ser sitt eget — ser sig själv. Den det ej gjort är ingen människa. Hon kan vara en botenfyllt teoretiker, ett vandrande lexikon till mycken bättnad för dagens föredragningslista, hon kan vara en fascinerande dialektiker, som för stunden smeker vårt öra eller hon kan vara språkets korade mästare, som med sina ord mäktigt och vilande som ett rinnade vatten söver ditt sinne — men den dagen du lossnat från det, som livet i sina rika och bästa stunder bjöd dig, då är allt skum på dess yta dig likgiltigt. Då längtar du blott efter ett enda: en själ som också lidit.

För den som kan lyssna har Filippas öden mer än en ton från den värld, där en kvinna lidit.

Julia Ström-Olsson.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Stockholm.

Styrelseberättelse för Södra Kvinnoklubben, arbetsåret 1 april 1918—31 mars 1919. Styrelsen för Södra Kvinnoklubben får härmed avgiva följande årsberättelse:

Styrelsen har under det gångna arbetsåret utgjorts av Anna Svensson, Amanda Söderberg, Elin Lund och Ruth Gustafson. Under arbetsåret ha hållits åtta ordinarie möten och ett extra. Dessutom ha avhållits fyra samkväm.

Klubben har även under det gångna året firat sin tjugufemåriga tillvaro med en anslående fest (den 27 oktober) för medlemmarna och en del inbjudna gäster. Ett väl besökt valmöte under valrörelsen för stadsfullmäktigevalen har anordnats av klubben.

Föredrag ha under året hållits av Ruth Gustafson, Anna Johansson, Gustaf Wahl, H. Bergegren, folkskolläraren Leander Wallerius och Oscar Lundborg. Klubben har genom ombud deltagit i den Socialdemokratiska kvinnokonferensen, som hölls i Stockholm den 10 nov. 1918. På denna konferens beslöts bildandet av ett soc.-dem. kvinnodistrikt för Stockholms stad, Stockholms och Uppsala län, och har klubben anslutit sig till detta distrikt. Klubben har också genom ombud deltagit i Samorganisationens konferens den 2 februari.

Klubbens sammanträden ha i regel varit väl besökta och en stor livlighet tyckes börja råda inom klubben, vilket bådär gott för kommande år.

Medlemsantalet var den 1 april 1918 37 och den 31 mars 1919 41 godkända medlemmar. Under året ha 8 nya medlemmar ingått i klubben. I tur att avgå ur styrelsen äro Anna Nordgren, Amanda Söderberg och Elin Lund.

Styrelsen får härmed uttala ett tack för visat förtroende under det gångna året.

Stockholm den 31 mars 1919.

Styrelsen.

Essvik.

Essviks soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt årsmöte den 2 april i Ljungshällans lokal under ordförandeskap av Olga Berglund. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året. Ur styrelsens berättelse framgick att 20 ord. möten ha hållits, 2 extra möten, ett kamratmöte samt 5 styrelsemöten. Två offentliga föredrag med kvinnliga talare. Klubben deltog även i 1 majdemonstrationen i Sundsvall. — Inkomster och utgifter ha balanserat å kr. 96: 15. Medlemsantalet har under året ökat med 85 och utträde har beviljats 8.

Till styrelse för kommande år valdes: Anna Gustavson, ordf., Ester Nordin, sekr. och korrsp., Agnes Pärsson, kassör. Kvarstående från föregående år: Olga Berglund och Ester Sundkvist, blevo resp. v. ordf. och v. sekr. Revisorer: Anna Andersson, Anna Nickolausson. Suppl. Hildur Kölkvist och Gerda Viklund. Styrelsesuppl. Hanna Andersson och Anna Karlsson. Till kommissionär för Morgonbris valdes Anna Nickolausson. Till ombud i Essviks-Nyhamns Koop. Handelsförening valdes Gerda Viklund, i Koop. café "Ny Tid" Lisette Johansson och till distriktet Anna Eriksson.

Klubbens möten ha varit välbesökta och stort intresse för kvinnoklubbensarbete har gjort sig gällande, vilket är glädjande att kunna konstatera. Ty arbete och kunskap är vad som fordras av nutidens barn.

Essvik den 9 april 1919.

Med hälsning. Ester Nordin.

Fagersta.

Fagersta socialdemokratiska kvinnoklubb bildades i januari månad efter ett kort föredrag av skolläraren David Norman. Omedelbart efter föredraget anslö sig 25 medlemmar. Till styrelse utsågos följande personer: Alma Melin, ordf., Emolie Vesterfors, sekr., Anna Johansson, kassör. Övriga styrelseledamöter: Ebba Spångberg och Anna Person. Revisorer: Lovisa Johansson och Hulda Veiland.

Under den gångna tiden ha hållits sex möten, och vid varje möte har klubben vunnit nya medlemmar, vanför medlemssiffran nu är uppe i femtiotalet. Klubben har även anslutit sig till den på platsen befintliga arbetarkommunen och har den senare för de kvinnliga medlemmarnas politiska skolning och upplysning anordnat ett föredrag av Agnes Söderkvist från Västerås över ämnet Våra kommunala uppgifter. Klubben har under tiden hållit en paketauktion, som gav ett utmärkt gott resultat. Vår kvinnoklubb har en synnerligen stor uppgift att fylla i ett arbetaresamhälle som Fagersta, och i samarbete med arbetarklassens män komma vi säkert att bli deras likställda medkämpar för demokratins genombrott.

E. V.

Huskvarnå.

Bortgången kamrat.

Ett dödsbud, som väckte stor sorg och saknad var det då underrättelsen kom, att Alice Nilsson, medlem av Huskvarnaklubben, avlidit å Jönköpings lasarett, endast 23 år gammal.

Alice Nilsson hörde till dessa ädla, varmhjärtade människor, vars blotta tillvaro är en god, värdefull gärning. Främst ägnade hon sitt arbete och sin kärlek åt hemmet, där hon var i mors och husmors ställe. Ej underligt att far och syskon känna sorgen så beklämmande då Alice, deras glada, blida solstråle, för alltid lämnat dem.

Men det var ej blott hemmet, som Alice Nilsson ägnade sitt varma intresse och outtröttliga arbete. Gripen av tidens stora rättfärdighetskrav, var hon socialismen hängiven med hela styrkan av sin varma, rika själ.

"Den gudarna älskar, dör ung", men Alice

Nilsson fick dock leva så länge, att hon fick se sin innerligaste önskan gå i uppfyllelse, den att vara med om bildandet av en soc.-dem. kvinnoklubb i Huskvarna. Hon var sedan maj 1918 kommissionär för Morgonbris, och det var Morgonbris' spridande, som till stor del möjliggjorde startandet av en soc.-dem. kvinnoklubb här.

Men nu var arbetsdagen tilländalupen för vår duktiga lilla Alice. Då kvinnoklubben höll sitt första möte 6 mars var hon redan insjuknad och inte fullt en månad därefter hade hon för alltid lämnat oss.

Trofast, osjälvisk och uppoffrande var Alice Nilsson den bästa av vänner och den stora förlust, som hennes bortgång betyder för den stora vän- och kamratkretsen kan ej ersättas.

Från Skåne.

Ängelholms, nybildade kvinnoklubb har till styrelse utsett: Josefina Olsson, ordf., Signe Jönsson, vice ordf., Klara Andersson, sekr., Bertha Nilsson, vice sekr., samt Ester Jönsson, kassör. Klubben, som endast hållit 2 möten, kan redan anteckna ett 40-tal medlemmar samt har gott hopp om att öka antalet avsevärt, ty medlemmarna ha visat sig taga sin uppgift på fullt allvar.

Bland beslut som fattats märkas deltagande i 1-majdemonstrationen samt att rekvirera 150 exemplar av Morgonbris majnummer.

Möten skola hållas en gång i månaden och komma dessa då så vitt möjligt att förenas med instruktionskurser i olika ämnen av någon för klubben intresserad manlig kommun medlem. Med kamrathälsning!

J. O.

Hässleholm.

I Hässleholm är nu även bildad en soc.-dem. kvinnoklubb på initiativ av arbetarekommunen här. Vid inbjudan infunno sig 15, som anmälde sig för bildande av en klubb. Detta var den 19 mars i år. Redan den 22 samma månad, då Elma Danielsson höll föredrag här i kvinnofrågan, hade klubben möte. Efter föredraget ingick då 36 nya medl. Sedan dess ha nya medlemmar kommit till varje möte, så att klubben räknar för närvarande 72 medlemmar. Ett glänsande resultat på så kort tid.

Intresset visar sig mycket stort bland kvinnorna här; mötena äro talrikt besökta, varför klubben nog går en ljus framtid till mötes. Vi ha valt en kamrat att uppsamla prenumeranter på vår tidning "Morgonbris". Klubben är genom arbetarekommunen ansluten till soc.-dem. partiet och har även haft

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska-nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

under behandling frågan om anslutning till Skånes distrikt av kvinnörörelsen.

Till sist en maning till kvinnorna att låta intresset hålla i som hittills, så vår klubb kan arbeta med framgång. Den har en stor uppgift att fylla inom vår rörelse.

Med kamratlig hälsning: A. P—n.

Stockvik.

Stockviks kvinnoklubb kunde den 22 april fira sitt första årsmöte. Klubben bildades i okt. 1917 efter ett föredrag av fru Disa Västberg, då 12 personer anslö sig och en styrelse tillsattes. Låg sedan i dvala några månader, men har nu så småningom arbetat sig upp, så att vi nu kunna räkna till 40 medlemmar.

Men detta är inte nog, ty ännu stå många av platsens kvinnor oförstående för vår rörelse. Siffran måste åtminstone fördubblas till nästa årsmöte och då fordras det att alla kvinnor inom vårt område ansluta sig till klubben fortast möjligt. Vi måste gemensamt försöka att skaffa oss alla de kunskaper och upplysningar, som kunna erbjudas. Ty vi måste komma ihåg, att nu, när vi fått rösträtt, så ha vi också ansvar, och då gäller det att inte stå totalt främmande för alla både politiska och sociala spørsmål. Därför: in i klubben och deltag i arbetet!

Styrelsen för kommande arbetsår består av kamraterna Anna Andersson, ordf., Kristin Olsson, sekr., Hanna Strömqvist, kassör, Ebba Volhberg, v. sekr., och Ida Tunberg, v. ordf. Till revisorer omvaldes Elvira Johansson, Stina Samuelsson och Kata Sjödin. Till kommissionär för Morgonbris återvaldes Hanna Strömqvist. Tidningen säljes med 30 ex. i månaden.

Med hälsning till alla kamrater landet runt.

Hanna Strömqvist.

Surahammar.

Härvarande kvinnoklubb höll söndagen den 6 april sitt andra årsmöte. De föredragna berättelserna godkändes och på revisorernas tillstyrkan beviljades den avgående styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Under året ha hållits 4 extra samt 11 ord. möten. 2 föredrag ha anordnats med Amanda Frösell och Ruth Gustafson som talare. Klubben har med fana deltagit i majdemonstrationen i såväl Surahammar som Hallstahammar samt varit representerad vid ett kamratmöte i Eskilstuna. Fått en medlem invald i fattigvårdsstyrelsen samt en i Styrelsen för föreläsningföreningen. Sedan 1 okt. 1918 är klubben kollektivt ansluten till Surahammars arbetarekommun. Medlemsantalet har sedan föregående årsmöte ökat med 31, så vi äro för närvarande uppe vid 112 godkända medlemmar.

Till styrelse för innevarande år valdes: Emma Forsberg, ordf., Elna Lundblad, sekr., Hulda Nyberg, kassör, Ida Lindmark, v. ordf., Signe Andersson, v. sekr., med Alma Berger, Edla Malmkvist och Matilda Källberg som suppleanter. Revisorer: Elsa Ericksson, Maria Öhrman och Elvira Ståkaus, med Jenny Liljeberg som suppleant.

Vid årsmötet, som var talrikt besökt och präglades av bästa stämning, förekom kaffedrickning och deklamation. Sekr.

Slottsbron.

Slottsbrons soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte tisdagen den 1 april 1919. Av årsberättelsen framgick, att klubben under det gångna året har hållit 12 ordinarie och ett extra möte; vidare har anordnats ett offentligt föredrag med Agda Östlund som talare. Klubben hade vid årets början tretton godkända medlemmar, men vid årsskiftet endast tolv, ett alltför ringa antal för ett sådant stort samhälle. Men vi skola hoppas att intresset vaknar hos kvinnorna genom den erhållna rösträtten.

Klubben har utfört ett energiskt valarbete genom husagitation och broschyrspredning under valen.

Sedan styrelse- och revisionsberättelserna upplästs och av mötet godkänts, tillerkändes den avgående styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Till ny styrelse valdes: Lotten Malm, ordf., Maria Janson, sekr., Emma Duva, kassör, Lisen Frykman, kommissionär, med Elin Johansson och Marta Frykman som suppleanter.

Ett tack för det gångna arbetsåret samt ett enigt, energiskt och framgångsrikt nytt arbetsår önskas. L. M.

Söderhamns soc.-dem. kvinnoklubb

hade den 26 april familjefest för medlemmarna och deras bekanta. Festen, som var talrikt besökt, öppnades med musik å piano och fiol samt hälsningstal av klubbens vice ordf. Inez Wickström. Efter ännu ett par musiknummer höll hr L. Thunborg ett med intresse åhört föredrag, varefter i behaglig omväxling förekom musik, solosång samt deklamation. För den lekamliga välfägnaden var också rikligt sörjt. Därefter bortauktionerades en hel del av klubbmedlemmarna skänkta paket, vilket inbringade klubben ett välkommet tillskott i kassan. Klubben har sedan sitt bildande sett sitt medlemsantal ständigt ökas och det tyckes även i fortsättningen komma att gå framåt för klubben. Festens agitatoriska betydelse visade sig också däruti att flera nya medlemmar anmälde sig för inträde.

Till de kvinnor av vår klass, som ännu ej äro anslutna till vår klubb, ställes härmed en uppmaning att ansluta sig till klubben och därigenom skaffa sig större förutsättningar att uppfylla de krav, som nu efter de nya rösträttsförhållandenas införande komma att ställas på oss kvinnor.

Ref.

Ystad.

Ystads soc.-dem. kvinnoförening är 20 år i oktober.

Under 1918 ha vi hållit elva ordinarie och två extra möten. Ett offentligt, där fru Maja Strandberg talade över Kvinnans ställning till rösträtten förr och nu.

Klubben har arbetat med andra föreningar för en upplysningskurs i anledning av de kommunala valen.

Vi satt upp fyra kvinnor till stadsfullmäktige: Mia Håkansson, Sigrid Möller, Alma Bergkvist och Augusta Torsson-Jönsson, vilka alla blevo valda.

Vi ha arbetat tillsammans med livsmedelsnämnden i livsmedelsfrågan. Ett ombud hade vi på konferensen i Malmö.

För ett par år sedan var klubben liten, men

24 Västerlånggatan 24

KAPPOR - DRÄKTER - KJOLAR
PÅLSVAROR - PARAPLYER

Största urval i

Sporres Kapp- och Pålsvaruaffär
24 Västerlånggatan 24

på det sista året ha vi fått upp mot hundratalet, vilket bevisar att kvinnan vet sin plikt nu, när hon är något att räkna med och inte längre står utanför.

Klubben har sålt 580 ex. av Morgonbris samt åtskilliga broschyrer.

Vi ha sett oss tvungna att höja avgiften till 20 öre pr medlem och månad.

Om sommaren ha vi våra friluftsmöten i Sandaskogen. Under sista tiden har klubben mest diskuterat livsmedelsfrågan. Klubben deltagen alltid i majdemonstrationen med sin fana. Klubben har den förhoppningen att under 1919 få verka så mycket som möjligt för upplysning och agitation bland kvinnorna.

På uppdrag:

A. O.

Hällaryd.

Den 20 april kunde Hällaryds kvinnoklubb se tillbaka på 10-årigt arbete. Klubben bildades nämnda datum av fru Agda Östlund, som utsänd av soc.-dem. kvinnokongressens verkställande utskott gjorde en turné genom Blekinge. Ingen utomstående och knappt vi själva trodde på klubbens bestående, oerfarna som vi voro och ett lätt byte för misströstan. Och den ena medlemmen efter den andra gav också upp kampen, såsom varande lönlös. Men några förblevo dock kvar och klubben fick alltid något nytt "tillskott" och även "återbördades" någon av de gamla medlemmarna. Sedan samarbete med de andra klubbarna här i Blekinge medelst kamratmöte, började, har arbetet i klubben omfattats med mera intresse och fast sammanhållning. Att klubben även vunnit förtroende utåt bevisas därav, att vid decemberstämman i fjol en av klubbens medlemmar blev invald i socknens fattigvårdsstyrelse och samme medlem ingick även som kommunalfullmäktige vid valet i april.

Vid årsmötet befanns att klubben hållit elva ord. och ett extra möte under 1918 samt två fester med god behållning. Inkomster under året 152 kr. Ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen. Till den nya styrelsen valdes till ordf. Johanna Ljungström, vice ordförande Betty Hagelberg, kassör Anna Svensson, sekr. Ida Andersson, som även valdes till korresp. sekr., vice sekr. Hedvig Hansson. Revisorer blevo Olga Martinsson och Ida Jönsson. Med kamratliga hälsningar!

J—L—m.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

Åhus.

50 år fyllde den 26 febr. vår partikamrat Johanna Håkansson, Åhus. Hon firade sin halvsekedag med friskt och glatt humör i sitt hem i närvaro av sina åtta barn, släkt och många vänner. Hon har nästan från början tillhört Åhus kvinnoklubb, som i dessa dagar firar sin 12-åriga tillvaro. Av klubbmedlemmarna erhöi hon som minne en jardiniär.

Johanna Håkansson har utför ett gott arbete inom klubben, tillhört dess styrelse och ständigt pålagd kommittéuppgifter, vilka hon alltid med nit fullgjort. Genom Morgonbris bringas hon härmed en hälsning och lyckönskan till fortsatt arbete.

—n.

De klubbar,

som äro anslutna till Stockholms stads, Stockholms och Uppsala läns soc.-dem. kvinndistrikt, uppmanas att insända uppgifter på medlemantalet och kontingent för 1:sta halvåret 1919 till kassören.

Adress: Fru Tora Karlsson, Sundbyberg.

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

KOOPERATIVA försäkringsanstalter

Liv- försäkra er i **FOLKET**
Försäkringsbestånd: 43,250,000 kr.
Brand- försäkra fastigheter och lösöre i **SAMARBETE**
Försäkringsbestånd: 160,381,800 kr.

Vänd Er till ombudet i orten eller vederbörande anstalt, Stockholm.

STORA LOTTERIET

Lotten kostar 2: 10

Dragning den 31 Maj

Lotten kostar 2: 10

Sammanlagda vinstvärdet 156,000 kronor

Vinstlotterna inköpas av A.-B. LEVERATOR, Styckjunkaregatan 5, Stockholm, för 80 % av värdet, vadan deltagarna i lotteriet tillförsäkras samma förmåner som i ett

PENNINGLOTTERI enligt följande Vinstplan:

Vinstvärde		Inlöses för	
Vinst n:o 1	15,000 kronor	12,000 kronor	kontant
Vinst n:o 2	14,000 kronor	11,200 kronor	kontant
Vinst n:o 3	10,000 kronor	8,000 kronor	kontant
Vinst n:o 4	10,000 kronor	8,000 kronor	kontant
Vinst n:o 5	7,000 kronor	5,600 kronor	kontant
Vinst n:o 6	4,000 kronor	3,200 kronor	kontant
Vinst n:o 7	4,000 kronor	3,200 kronor	kontant
10 vinster tills. värda	15,000 kronor	12,000 kronor	kontant
10 » » »	5,000 kronor	4,000 kronor	kontant
100 » » »	10,000 kronor	8,000 kronor	kontant
150 » » »	7,500 kronor	6,000 kronor	kontant
8,723 » » »	54,500 kronor	43,600 kronor	kontant

Sammanlagda vinstvärdet 156,000 kronor

Lotterna kosta kr. 2: 10 utom Sundsvallslotteriets, som kosta kr. 2: 50

SERIEBESTÄLLNINGSSSEDEL.

Sänd, intill dess denna rekvisition återkallas, månatligen mot postförskott ..... st. lottsed. .... i ERNST NORÉE's LOTTERIER, varvid kostnaden för dragningslista och porton även uttages. 10 öres rabatt per lottsedel förbehålles.

den ..... 1919.

(Tydligt namn)

(Tydlig postadress)

BESTÄLLNINGSSSEDEL.

Sänd mot postförskott ..... st lottsed. .... i **STORA LOTTERIET**, med dragning i maj ..... den ..... 1919.

(Tydligt namn)

(Tydlig postadress)